

УДК 349.3-369

DOI: <http://dx.doi.org/10.18524/2411-2054.2019.34.169534>

А. В. Скоробагатько, канд. юрид. наук, доцент
Завідувач кафедри цивільного та трудового права
Національний університет «Одеська морська академія»
вул. Дідріхсона, 8, Одеса, 65058, Україна

ПОНЯТТЯ ПЕНСІЇ У ПРАВІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У статті проаналізовано та узагальнено точки зору вітчизняних вчених щодо розуміння сутності категорії пенсія. Окрема увага приділяється дослідженню законодавчого визначення пенсії. Зроблено висновок про необхідність переосмислення теоретичних положень галузевої науки права соціального забезпечення. Сформульовано авторське визначення пенсії.

Ключові слова: пенсія, стаж роботи, пенсійне забезпечення, пенсійні правовідносини.

Постановка проблеми. Як галузь вітчизняного права, право соціального забезпечення здійснює регулювання надзвичайно важливої сфери суспільних відносин. Це відносини щодо формування соціальних фондів, призначення пенсій та різного виду допомоги, надання соціальних пільг і соціального обслуговування. У цьому переліку особливе місце займає пенсійне забезпечення, оскільки воно зачіпає інтереси мільйонів громадян України – отримувачів пенсій, а вірніше стосується всього населення країни. Тому цілком слушно зауважує С. М. Прилипко, що «пенсійні правовідносини посідають особливе, центральне місце в соціальному забезпеченні та є ядром відносин із соціального забезпечення» [1, с. 156-157].

Наука права соціального забезпечення, як і будь-яка галузева наука, користується певною системою понять без яких неможливо одержати достовірні знання про об'єкт дослідження, оцінити його сучасний стан і виявити напрямки розвитку на найвіддаленішу та найближчу перспективу. В сучасних умовах для науки права соціального забезпечення однією з базових категорій, що потребує вивчення є правова категорія – пенсія.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми дослідження та удосконалення поняття категорії пенсія в галузевій науці аналізувалися вченими-юристами у різні періоди формування галузі права соціального забезпечення. Особливо слід відзначити внесок у розробку даної проблеми таких провідних вчених, як: Є. І. Астрахан, В. С. Андреев, В. А. Ачаркан, І. В. Гушнін, О. Д. Зайкін, Р. І. Іванова, В. Ш. Шайхатдинов. Серед відомих вітчизняних вчених це правове явище досліджували: М. Д. Бойко, Н. П. Коробченко, П. Д. Пилипенко, С. М. Синчук, І. М. Сирота, Б. І. Сташків, М. М. Шумило. Проте, на сучасному етапі творення нової пенсійної системи, в умовах формування сучасного пенсійного законодавства, розуміння поняття пенсії зазнає істотних змін, і, певна річ, важливим завданням є подальший аналіз цієї правової категорії, що становить для науки права соціального забезпечення як теоретичний, так і практичний інтерес.

Мета статті. Сьогодні існує об'єктивна необхідність уточнення та нове осмислення понятійної категорії пенсія, яка є вихідним, базовим явищем для подальших теоретичних побудов і практичних перетворень в пенсійному забезпеченні, тільки чітко сформульована дефініція пенсії, яка розкриватиме сутність цього явища, сприятиме розвитку галузевого законодавства.

Виклад основного матеріалу. На кожному із етапів розвитку науки права соціального забезпечення вченими визначалися різні варіанти дефініції пенсії, в яких мали місце певні відмінності, які проявлялися в тому, залежно скільки відмінних ознак цього виду соціального забезпечення покладено авторами в основу даного поняття.

В юридичній літературі радянського періоду, виходячи з аналізу норм радянського права, першим серед науковців (ще в 50-ті роки ХХ ст.) поняття пенсії, сформулював Є. І. Астрахан. Вчений зазначав, що «пенсія – це періодичні виплати, які здійснюються для матеріального забезпечення громадян у зв'язку зі старістю, інвалідністю, вислугою років чи у зв'язку зі смертю годувальника» [2, с. 339]. Дослідник В. А. Ачаркан, доповнив визначення пенсії ще двома суттєвими ознаками. На його думку «пенсія – це грошове утримання, вона призначається за минулу працю чи іншу суспільно-корисну діяльність і є постійним і основним джерелом засобів існування» [3, с. 58]. Але зауважимо, що вчений не вважав, що пенсія – це заробітна плата ні в вузькому розумінні цієї категорії, а тим більше в тому сенсі, в якому визначається сьогодні заробітна плата у ст. 1 Закону України «Про оплату праці» [4].

У свою чергу, один із фундаторів галузі права соціального забезпечення В. С. Андреев визначав пенсію, як «особливий вид забезпечення» [5, с. 124]. Важливо відзначити, що разом з напрацюванням дефініції пенсії професор В. С. Андреев застосовував й інший спосіб визначення суті і змісту пенсії, а саме визначив її найбільш характерні ознаки. На думку вченого пенсії відповідають трьома ознакам, вони надаються: «а) тим, хто працює або займається іншим видом діяльності в інтересах соціалістичного суспільства і всього народу; б) в старості і при непрацездатності замість винагороди за працю; в) із коштів національного доходу без будь-яких вирахувань із заробітку працездатних» [5, с. 122]. На наш погляд, з третьою ознакою, наведеною вченим, погодися досить важко, оскільки хоч прямих відрахувань із заробітної плати на виплату пенсії в той час й не було, проте заробітна плата працівника складала лише незначну частинку тієї додаткової вартості, яка ним створювалася. Вважаємо, що більш за все ця ознака пенсії носила ідеологічний відтінок і цілком відповідала духу соціалістичної держави радянського зразка.

При формулюванні дефініції пенсії іншими радянськими вченими-правниками була введена така її ознака, як аліментарність [6, с. 28]. Приміром, І. В. Гуцин поняття пенсії характеризував як щомісячні виплати аліментарного характеру за рахунок коштів держави і колгоспу [7, с. 40]. В основу поняття пенсії вчений поклав наступні ознаки: аліментарність пенсії, періодичність виплати (щомісячно), залежність розміру від колишнього заробітку і тривалості трудового стажу, а також вказав на умови її призначення. Важливим, у сформованій вченим дефініції, є визначення джерела фінансування – це кошти держави і колгоспів, що накопичувалися у спеціальних фондах.

У визначенні пенсії, яке пропонує Р. І. Іванова, відслідковується схожість з вище проаналізованими дефініціями, разом з тим вчена вводить таку ознаку пенсії, як особливі заслуги перед державою [8, с. 143]. Тим самим вчена розширює коло ознак, що характеризують суть цього правового явища.

У запропонованих дефініціях автори визначають характерні риси пенсії, що розкривають її правову природу. Зрозуміло, що в наведених дефініціях вчені включали в поняття пенсії ті ознаки, які витікали з аналізу радянського пенсійного законодавства, але й сьогодні запропоновані дефініції, є базовими для загального визначення поняття пенсії, оскільки в них втілені основні якості, що виражають сутність цієї правової категорії.

Варто відзначити, що в сучасних наукових дослідженнях, розуміння поняття пенсії зазнало істотних змін, спостерігаються інші підходи при визначенні поняття пенсії, виділяються нові її ознаки, зокрема, введення нового джерела фінансування виплати пенсії – це кошти пенсійного фонду [9, с. 11-12]. У свою чергу В. С. Аракчєєв, як основоположну ознаку пенсії виділяє нужденність громадянина [10, с. 48].

Одним із перших в Україні на доктринальному рівні визначення пенсії сформулював професор І. М. Сирота. За його розумінням «пенсія – це зароблена працею приватна власність громадянина, право на яку, згідно ст. 41 Конституції України, охороняється законом» [11, с. 138]. На наш погляд, наведене визначення спрощує суть досліджуваної правової категорії, оскільки автор не вказує на ознаки, що характеризують пенсію як

соціально-правове явище, адже поняття пенсії набагато глибше ніж просто зароблена працею приватна власність громадянина. Звичайно, пенсія після її отримання може бути об'єктом права приватної власності, оскільки є власністю пенсіонера, але у цьому випадку вона стає об'єктом цивільних правовідносин і перестає бути об'єктом пенсійних правовідносин.

Через деякий час, в іншій праці І. М. Сирота пропонує більш розгорнуте визначення пенсії, формулюючи його наступним чином – «це щомісячна пенсійна виплата в солідарній системі, яку отримує застрахована особа у випадку досягнення нею пенсійного віку або визнання її інвалідом, або у випадках втрати годувальника» [12, с. 138]. Аналіз наведеної дефініції показує, що ознаки, включені вченим у визначення пенсії, не повною мірою характеризують та розкривають суть цієї правової категорії, а, загалом, визначення є таким, що не відображає реальний стан сучасного пенсійного законодавства. Вже у іншому місці цього ж дослідження І. М. Сирота, висловлює думку, що ознаками нової пенсії будуть такі риси, як: страховий стаж, накопичення, солідарність і субсидування, паритетність і обов'язковість участі громадян у фінансуванні витрат на власне соціальне забезпечення [12, с. 144]. Вважаємо, що самі ці ознаки і є найбільш характерними для визначення пенсії, але з незрозумілих причин вчений не використовує їх при формулюванні дефініції.

Слушно звернути увагу на наукову позицію вчених П. Д. Пилипенка і С. М. Синчук. Так, на думку С. М. Синчук, «пенсія – це щомісячна довгострокова виплата, яка призначається та виплачується особі у випадку настання пенсійного віку, інвалідності, втрати годувальника чи вислуги років за рахунок коштів Пенсійного фонду України чи бюджетів різних рівнів та є основним джерелом доходу особи» [13, с. 55]. У запропонованій дефініції вчена вказує на більшість основних ознак притаманних пенсії, які наводилися у науковій літературі радянського періоду, але, як важливий аспект, направлений на поглиблення суті дефініції, необхідно відзначити визначення вченою джерел фінансування пенсійних виплат, зокрема, це кошти Пенсійного фонду України. Доречним також є введення у дефініцію пенсії такої ознаки, як «основне джерело існування», що витікає із ст. 46 Конституції України. Разом з тим, вважаємо суперечливою позицію вченої щодо включення у визначення пенсії до джерел фінансування пенсійних виплат, наряду з коштами Пенсійного фонду України, коштів бюджетів різних рівнів. Звичайно, на виплату пенсій, окрім коштів Пенсійного фонду, використовуються й інші кошти, наприклад, значне фінансування з Державного бюджету, проте з місцевих бюджетів кошти на виплату пенсій не виділяються. Тому включення у дефініцію словосполучення «коштів бюджетів різних рівнів» є помилковим. Оскільки вченою пропонується загальне визначення пенсії, то, на наш погляд, невірним є й підхід щодо включення у дефініцію переліку страхових ризиків, що породжують пенсійні виплати (настання пенсійного віку, інвалідності, втрати годувальника чи вислуги років).

Згодом, в іншому навчальному посібнику, вже спільно П. Д. Пилипенко і С. М. Синчук формулюють наступне визначення пенсії – «це грошове зобов'язання держави чи уповноваженого нею суб'єкта, що виплачується особі для її утримання з підстав та на умовах, передбачених законом, у розмірі, що залежить від страхового стажу особи та її доходу» [14, с. 140]. Позитивним аспектом цього визначення вважаємо саме відмову вчених від переліку в дефініції страхових ризиків, що зумовлюють пенсійні виплати (що мало місце у вищенаведеному визначенні пенсії), утім, воно також викликає певні зауваження. Так, при визначенні пенсії ці науковці не зовсім коректно застосовують окремі правові категорії. На нашу думку, грошове зобов'язання – це категорія цивільно-правових відносин, а не пенсійних. Також відзначимо, що доцільніше було б у визначенні пенсії використати термін заробітна плата, замість терміну дохід, оскільки не всякий дохід може враховуватися при нарахуванні пенсії. Для пенсійних відносин має значення тільки такий дохід, із якого особа відраховує страхові внески до спеціальних фондів. Вважаємо, дохід як правова категорія актуальна для третього рівня пенсійної системи – недержавного пенсійного забезпечення.

Науковець Б. І. Сташків пенсію визначає як «щомісячну грошову виплату фізичним особам із спеціально створених для цього пенсійних фондів на умовах і в порядку, передбачених чинними нормативними актами і договорами» [15, с. 272]. На нашу думку, застосування у визначенні пенсії цивільно-правового терміну фізична особа, як ознаки досліджуваної дефініції, є дещо помилковим. По-перше, звичайно, пенсія призначається і виплачується фізичним особам, адже законодавством не передбачена виплата пенсій юридичним особам, а по-друге, за певних умов колективним суб'єктом отримання пенсії («колективним пенсіонером») також може бути сім'я.

У своїх працях М. Д. Бойко розкриває пенсію як «грошову виплату (з розрахунку на місяць), яка призначається відповідно до встановлених державою правил громадянам, що досягли встановленого законом пенсійного віку, чи які набули спеціального стажу (вслуги років) встановленої тривалості, або яким встановлена інвалідність чи які втратили годувальника, чи за інших обставин, передбачених законом, за рахунок коштів Пенсійного фонду, Накопичувального пенсійного фонду, Фонду соціального страхування від нещасних випадків, недержавних пенсійних фондів, а також коштів, асигнованих на ці цілі державою з Державного бюджету» [16, с. 84]. Аналізуючи дане визначення пенсії, можна дійти висновку, що автор хотів акцентувати увагу саме на джерелах фінансування, що, безумовно, є одним з найважливіших елементів досліджуваної дефініції, але, з нашої точки зору, в універсальному визначенні дефініції немає необхідності перераховувати всі фонди з яких виділяються кошти на фінансування виплати пенсій, оскільки це перевантажує зміст поняття.

На наш погляд, цікавою є характеристика пенсії, яку пропонує в своїх працях М. М. Шумило. Цей дослідник, при розкритті сутності пенсії робить акцент на дещо інших ознаках і визначає поняття пенсії як один із правових інструментів реалізації державою своєї соціальної функції через органи спеціальної компетенції, що відображається у щомісячному матеріальному (грошовому) забезпеченні, у порядку та випадках визначених чинним законодавством, для реалізації своїх прав особами, які повністю або частково втратили працездатність [17, с. 120]. М. М. Шумило розширює змістовність пенсії і вводить в визначення нову і, на наш погляд, суттєву ознаку пенсії – це правовий інструмент реалізації державою своєї соціальної функції. Вважаємо, що цю ознаку важливо використати для характеристики поняття «пенсія». Проте наведене визначення викликає й певні зауваження. Зокрема, чинне пенсійне законодавство не ставить призначення пенсій за віком і за заслугу років у пряму залежність від втрати особою як загальної, так і професійної працездатності, тому цю ознаку, на нашу думку, не варто включати в універсальне визначення пенсії. Пенсія, як правило, назначається, виплачується, а часом, при настанні обставин визначених законодавцем, й перераховується тим пенсіонерам, які продовжують свою трудову діяльність.

Оптимальним, з позиції повноти юридичних ознак, слід визнати визначення, яке пропонує Н. П. Коробенко – «це обумовлена та гарантована системою загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та недержавного пенсійного забезпечення щомісячна грошова виплата, що призначається та виплачується правомочним особам на умовах та в порядку, передбаченому актами пенсійного законодавства, а в окремих випадках – договором страхування та пенсійним контрактом, спеціально уповноваженими органами у сфері пенсійного забезпечення за рахунок коштів Пенсійного та інших спеціально створених фондів, а в деяких випадках – з Державного бюджету» [18, с. 120-121].

В теорії права, крім доктринального визначення поняття, виділяється й інший вид визначення – законодавчий. Тому, певна річ, для повноти вивчення досліджуваної категорії доцільно провести аналіз визначення пенсії запропонованого законодавцем. Пенсія, згідно зі ст. 1 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» – це «щомісячна пенсійна виплата в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яку отримує застрахована особа в разі досягнення

нею передбаченого цим Законом пенсійного віку чи визнання її інвалідом, або отримують члени її сім'ї у випадках, визначених цим Законом» [19].

На наш погляд, визначення пенсії дане в Законі, не повністю відповідає тим теоретичним постулатам, що розроблені вченими в сучасних наукових дослідженнях і тому це визначення не може у повній мірі вважатися універсальним. По-перше, в ньому не передбачені всі види пенсій (ми, взагалі, не схвалюємо наводити перелік страхових випадків при визначенні дефініції пенсії), зокрема, пенсії за вислугу років, пенсії, що призначаються за нормами спеціальних законів, не закріплювалося визначення й соціальної пенсії, а цей вид пенсії існував тривалий час, тобто воно відображає тільки ті види пенсійного забезпечення, що передбачені Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» і спрямоване на обслуговування саме цього Закону та відносин, що з нього виникають. А оскільки і в попередньому Законі України «Про пенсійне забезпечення» від 5 листопада 1991 р. визначення пенсії взагалі відсутнє, то фактично універсальної дефініції пенсії, що охоплює всі нині існуючі види пенсій, на законодавчому рівні не існує. Також необхідно зауважити, що в значній більшості підручників узагальненого поняття пенсії не дається, а наводяться тільки визначення окремих видів пенсій (за віком, за вислугу років, по інвалідності, у зв'язку з втратою годувальника). По-друге, потребує конкретизації позиція законодавця в питанні про поняття пенсії й з іншої причини. Страхова (трудова) пенсія уже тривалий час науковцями визнається пенсією, що зароблена конкретною особою, шляхом сплати за рахунок працівника з його заробітної плати обов'язкових страхових платежів. Тому, формулюючи сучасне поняття пенсії, важливо враховувати, що дійсне призначення пенсії – це гідне матеріальне забезпечення людини при настанні, визначених у законодавстві підстав.

Звичайно, законодавче визначення поняття пенсії потребує певних уточнень, але, водночас, поряд із універсальним визначенням пенсії, також вважаємо доцільним дати і видові визначення пенсії. Законодавець може зробити це вже зараз шляхом внесення доповнень у Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» з послідовним перенесенням уже вироблених дефініцій у Пенсійний кодекс України.

Утім, незважаючи на певні недоліки у законодавчому визначенні пенсії (воно, як уже відзначалося, не може застосовуватись, як уніфіковане, універсальне до всіх видів пенсії), прийнятий пенсійний закон у якійсь мірі зняв з порядку денного давно дозріле і, безумовно, наболіле питання про визначення дефініції пенсії. Безперечно, цінність наведеного вище визначення не в витонченості формулювання, не в прагненні законодавця закріпити в ньому вичерпний перелік ознак правової категорії пенсія. Важливим, насамперед, є сам факт нормативно-правового визначення дефініції. Законодавець уперше зробив крок протягом тривалої історії існування пенсійного забезпечення і тим самим відкрив можливість для подальшого вдосконалювання як законодавчого визначення пенсії, так і всього юридичного інструментарію в розглянутій сфері правового регулювання.

Висновки. Проведений аналіз наукових праць дозволяє нам зробити висновок, що на відміну від нормотворчих органів, які тривалий час не давали законодавчого (легального) визначення пенсії, вченими неодноразово на доктринальному рівні підіймалося питання поняття пенсії, і, більш того, ними був зроблений істотний внесок у наукове осмислення цієї правової категорії й запропонована не тільки низка визначень пенсії, але й досить докладно охарактеризовані складові її елементи. Звичайно, доктринальні визначення частково різняться, оскільки не існує єдино правильної наукової доктрини, але, з упевненістю можна констатувати, що плюралізм наукових точок зору дозволяє розглядати будь-яке явище глибоко і всебічно, а теоретичні напрацювання авторитетних учених доцільно використати при визначенні сучасної легальної дефініції пенсії.

Залишаючись у рамках традиційного розуміння терміну пенсія і його основного значення, а також враховуючи аналіз доктринальних і законодавчого визначень пенсії, можна сформулювати власне визначення досліджуваної дефініції. Пенсія – це регулярна щомісячна грошова виплата, яка є основним джерелом існування особи-пенсіонера,

що надається на загальних, пільгових чи спеціальних підставах, у розмірах і порядку передбачених законом, фінансується за рахунок коштів Пенсійного фонду, бюджетів інших страхових фондів і коштів, асигнованих державою та виступає важливою гарантією реалізації соціальної функції держави.

Вважаємо, що саме вказані ознаки є найбільш характерними для цієї правової категорії, найбільш глибоко розкривають її суспільне призначення та відображають узагальнене, універсальне визначення досліджуваної дефініції.

Список літератури

1. Прилипо С. М. Предмет права соціального забезпечення: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.05. Харків, 2007. 382 с.
2. Советское трудовое право: [учебник] / [под ред. Н. Г.Александрова]. – М.: Юрид. лит., 1946. – 481 с.
3. Ачаркан В.А. Государственные пенсии. Москва: Изд-во «Юридическая литература», 1967. 165 с.
4. Про оплату праці : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1995.– № 17. – Ст. 121.
5. Андреев В. С. Право социального обеспечения в СССР. Москва: Юрид. лит., 1971. 304 с.
6. Советское право социального обеспечения. / под ред. А. Д. Зайкина. Москва: Изд-во Моск. ун-та, 1982. 264 с.
7. Гущин И. В. Советское право социального обеспечения: вопросы теории. Москва: Наука и техника, 1983. 176 с.
8. Иванова Р. И. Правоотношения по социальному обеспечению в СССР. Москва: МГУ, 1986. 176 с.
9. Доброхотова Е. Н., Филлипова М. В., Янтураева М.А. Советское право социального обеспечения. СПб.: Изд – во С. Петербургского университета, 1992. 144 с.
10. Аракчеев В. С. Пенсионное право России. Санкт-Петербург: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2003. 351 с.
11. Сирота І. М. Право соціального забезпечення в Україні: підручник. Харків: Одіссей, 2001. 384 с.
12. Сирота І. М. Право соціального забезпечення в Україні: підручник. 8 вид. Харків: «Одіссей», 2010. 408 с.
13. Синчук С. М., Бурак В. Я. Право соціального забезпечення України: навч. посібник / за ред. Синчук С. М. Київ: Т-во «Знання», 2003. 306 с.
14. Пилипенко П. Д., Бурак В. Я., Синчук С. М. Право соціального забезпечення: навч. посіб. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / за ред. П. Д. Пилипенка. Київ: Видавничий дім «Ін Юре», 2006. 496 с.
15. Шашків Б. І. Теорія права соціального забезпечення: навч. посібник (Вища освіта ХХІ століття). Київ: Т-во «Знання», 2005. 405 с.
16. Бойко М. Д. Право пенсійного забезпечення в Україні: навч. посіб. 2 вид., переробл. і доп. Київ: Атіка, 2006. 356 с.
17. Шумило М. М. Правове регулювання пенсійного забезпечення державних службовців : Монографія. – К.: Ніка-Центр, 2010. –272 с.
18. Коробенко Н. П. Пенсійне забезпечення по інвалідності в солідарній пенсійній системі України: дис.... канд. юрид. наук: спец. Київ, 2010. – 218 с.
19. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 9 липня 2003 року. Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 49-51. – Ст. 376.

Стаття надійшла 25.05.2019 р.

А. В. Скоробогатько, канд. юрид. наук, доцент
Заведуючий кафедрой гражданского и трудового права
Национальный университет «Одесская морская академия»
ул. Дидрихсона, 8, Одесса, 65058, Украина

ПОНЯТИЕ ПЕНСИИ В ПРАВЕ СОЦИАЛЬНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ

Резюме

В статье проанализированы и обобщены точки зрения отечественных ученых относительно понимания сущности категории пенсия. Особое внимание уделяется исследованию законодательного определения пенсии. Сделан вывод о необходимости переосмысления теоретических положений отраслевой науки права социального обеспечения. Сформулировано авторское определение пенсии.

Ключевые слова: пенсия, стаж работы, пенсионное обеспечение, пенсионные правоотношения.

A. V. Skorobogatko, Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor
Head of the Department of Civil and Labor Law
National University «Odessa Maritime Academy»
Didrihson Street, 8, Odessa, 65058, Ukraine

THE CONCEPT OF PENSION IN THE LAW OF SOCIAL SECURITY

Summary

The article analyzes and summarizes the points of view of domestic scientists regarding the understanding of the essence of the category of pension. Special attention is paid to the study of the legislative definition of pension. It is concluded that it is necessary to rethink the theoretical achievements of the sectoral science of social security law. The author defines the definition of a pension.

Key words: pension, work experience, pension provision, pension relationship.